

1. Cele i zadania Państwowego Monitoringu Środowiska

Państwowy monitoring środowiska utworzony został na mocy *ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska* z dnia 20 lipca 1991 r. (tekst jednolity z 2007 r.; Dz. U. Nr 44, poz. 287 z późniejszymi zmianami) jako zadanie Inspekcji Ochrony Środowiska polegające na organizowaniu i koordynowaniu państwowego monitoringu środowiska, prowadzeniu badań jakości środowiska, obserwacji i oceny jego stanu oraz zachodzących w nim zmian (art. 2. ust. 1. punkt 8). Państwowy monitoring środowiska oraz rozpowszechnianie informacji o środowisku określone zostały w rozdziale 2 działu IV ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (POŚ) (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Zgodnie z art. 25 ust. 2 i 3 cytowanej ustawy, państwowy monitoring środowiska stanowi system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Celem państwowego monitoringu środowiska jest zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska także wspomaganie działań na rzecz ochrony środowiska poprzez systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o:

- 1) jakości elementów przyrodniczych, dotrzymywaniu standardów jakości środowiska określonych przepisami oraz obszarach występowania przekroczeń tych standardów,
- 2) występujących zmianach jakości elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian, w tym powiązaniach przyczynowo-skutkowych występujących pomiędzy emisjami i stanem elementów przyrodniczych.

Podstawowym zadaniem państwowego monitoringu środowiska jest systematyczne prowadzenie badań i dostarczanie informacji w zakresie jakości powietrza, wód śródlądowych powierzchniowych i podziemnych, jakości gleby i ziemi, hałasu, pól elektromagnetycznych, promieniowania jonizującego, stanu zasobów środowiska, w tym lasów, rodzajów i ilości substancji lub energii wprowadzanych do powietrza, wód, gleby i ziemi oraz wytwarzania i gospodarowania odpadami. Uzyskane informacje stanowią podstawę do oceny skuteczności aktualnej polityki ekologicznej kraju oraz przesłankę do kształtowania jej założeń na przyszłość.

Państwowy Monitoring Środowiska jest źródłem informacji o środowisku będących wynikiem pomiarów i ocen jego stanu jak i analizą wpływu różnych czynników, w tym presji będących wynikiem działalności człowieka.

Program Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2010-12 opracowany został przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzony 22 października 2009 r. przez Ministra Środowiska.

Obejmuje on zadania wynikające z polityki ekologicznej państwa i zobowiązań międzynarodowych, przede wszystkim związanych z integracją Polski z Unią Europejską, tj. z podpisanymi i ratyfikowanymi przez Polskę konwencjami środowiskowymi. Program jest odpowiedzią na stale poszerzające się obowiązki raportowania o presjach na środowisko i stanie jego poszczególnych komponentów. Informacje przekazywane są do instytucji i agend unijnych (Komisji Europejskiej i Europejskiej Agencji Środowiska).

Program Państwowego Monitoringu Środowiska stanowi system składający się z trzech bloków: *presje*, stan oraz *oceny i prognozy*. Konieczność dostosowania monitoringu środowiska do wymogów unijnych oznacza:

- w odniesieniu do bloku *presje* utworzenie Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (PRTR) do powietrza, wód i gleby (ziemi), opracowanie map akustycznych, a także rozpoznanie obciążenia środowiska promieniowaniem elektromagnetycznym (PEM) emitowanym m.in. przez linie energetyczne czy stacje telefonii komórkowej.
- w odniesieniu do bloku *stan środowiska* uruchomienie monitoringu wód, zarówno diagnostycznego jak i operacyjnego, zgodnego z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1) zwanej Ramową Dyrektywą Wodną, i ukierunkowanego na postęp w osiągnięciu w perspektywie roku 2015 dobrego stanu ekologicznego wód oraz podjęcie obserwacji na obszarach ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków, w tym ptaków, w ramach sieci NATURA 2000. Istotne jest także sporządzanie oceny klimatu akustycznego.
- w ramach bloku *oceny i prognozy* wypracowanie narzędzi do modelowania zintegrowanego i modelowania dynamicznego oraz możliwość przedstawiania prognoz środowiskowych, zwłaszcza w odniesieniu do wpływu pyłu drobnego PM_{2,5} i ozonu na zdrowie oraz zanieczyszczeń kwaśnych na ekosystemy.

Na poziomie województwa, zadania Inspekcji Ochrony Środowiska związane z Państwowym Monitoringiem Środowiska wykonuje wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska. Jednocześnie wojewódzki inspektor ochrony środowiska wykonuje w imieniu wojewody zadania i kompetencje Inspekcji Ochrony Środowiska określone w ustawie o Inspekcji i przepisach odrębnych (art. 3 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2002 r. Nr 112 poz. 982 z późn. zm.).

W realizacji zadań PMŚ uczestniczą również inne jednostki i służby zobowiązane do tego na mocy prawa np. organy administracji rządowej i samorządowej, zarządzający drogami, lotniskami, koleją, prowadzący instalacje,

W poszczególnych blokach tematycznych wydzielono następujące podsystemy:

□ **blok presje na środowisko**

- pozyskiwanie i gromadzenie danych o źródłach i ładunkach substancji emitowanych do atmosfery na potrzeby rocznej i wstępnej oceny jakości powietrza,
- pozyskiwanie informacji o źródłach i ładunkach substancji odprowadzanych do wód lub do ziemi oraz o poborach wód,
- ocena gospodarki odpadami,

□ **blok stan środowiska**

- podsystem monitoringu jakości powietrza,
- podsystem monitoringu jakości wód,
  - monitoring wód powierzchniowych – wody śródlądowe
  - monitoring wód podziemnych
- podsystem monitoringu hałasu,
- podsystem monitoringu pól elektromagnetycznych,
- podsystem monitoringu terenów przebiegu autostrad i dróg szybkiego ruchu

□ **blok oceny i prognozy.**

podsystemy

- jakości powietrza,
- jakości wód powierzchniowych,
- jakości wód podziemnych,
- pól elektromagnetycznych,
- hałasu

Państwowy Program Monitoringu Środowiska jest podstawą do opracowania programów wojewódzkich monitoringu na lata 2010-2012.

Wojewódzkie programy monitoringu środowiska powinny:

- systematycznie dostarczać administracji rządowej i samorządowej informacje o aktualnym stanie i stopniu zanieczyszczenia poszczególnych komponentów środowiska,
- informować o źródłach wprowadzanych do środowiska substancjach lub energii,
- stanowić podstawę do formułowania programów ochrony środowiska oraz do oceny skuteczności realizacji tych programów, a w szczególności racjonalizacji gospodarowania środkami finansowymi przeznaczanymi na gospodarkę wodną województwa,
- umożliwiać identyfikację obszarów, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska oraz dokumentowanie i ocenę skuteczności działań podejmowanych w celu ich przywrócenia bądź utrzymania;
- dostarczać informacje dla potrzeb opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego, wykonywania ocen oddziaływania na środowisko oraz prac studialnych i prognostycznych,
- określać wpływ źródeł zanieczyszczenia na jakość środowiska,
- dostarczać informacje o przewidywanych skutkach użytkowania środowiska, lokalizacji potencjalnych zagrożeń.
- informować społeczeństwo o zagrożeniach ekologicznych.

Program wojewódzki PMŚ powstał na bazie programu krajowego opracowanego przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i zatwierdzonego 22 października 2009 r. przez Ministra Środowiska.

Realizacja zadań WPMŚ w pełnym zakresie uzależniona będzie od dostępności środków finansowych przeznaczonych na to zadanie zarówno z budżetu jak i z funduszy celowych, w tym z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Program badań stanu czystości środowiska w województwie łódzkim na lata 2010-2012 zestawiono w punktach, obejmujących poszczególne elementy środowiska.

1. Monitoring jakości powietrza

Program pomiarów imisji zanieczyszczeń powietrza obejmuje następujące zadania:

1. Eksploatacja **10** stacji automatycznych pomiarów zanieczyszczeń powietrza (4 w Łodzi /3 pomiarowe i 1 meteorologiczna/, po 1 w Pabianicach, Zgierzu, Piotrkowie Trybunalskim i Radomsku, 1 ekosystemowa w Gajewie i dodatkowo stacja ekosystemowa w Parzniewicach, prowadzona wspólnie z PGE Elektrownia Bełchatów S.A.). System monitoringu automatycznego będzie obejmował pomiary: SO₂ na 8 stacjach, NO_x na 9 stacjach, O₃ na 6 stacjach, CO na 6 stacjach, benzen i pochodne (BTX) na 2 stacjach, PM10 na 8 stacjach i PM 2,5 na 2 stacjach .
2. Pomiary średnich dobowych wartości stężenia SO₂ i NO₂ w latach na 3 stanowiskach pomiarowych. Pomiar średnich dobowych wartości stężenia pyłu PM10 w 2010 r. na 10 stanowiskach pomiarowych, z czego w Aglomeracji Łódzkiej na 4 stanowiskach. Spośród powyższych 10 stanowisk połowa zostanie przejęta od jednostek Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W latach 2011-2012 planowane jest zwiększenie liczby stanowisk pomiarów pyłu PM10 w województwie do 15. Pomiary stężenia pyłu PM2,5 metodą manualną prowadzone będą od 2010 r. na 3 stanowiskach pomiarowych w województwie, z czego na 2 w Łodzi i na 1 stanowisku w Piotrkowie Trybunalskim.
3. Pomiary (metodą pasywną) wskaźnika SO₂ i NO₂ na **256** stanowiskach.
4. Pomiary zawartości metali i WWA w pyle zawieszonym PM10 w 2010 r. na 7 stanowiskach pomiarowych. W roku 2011 przewiduje się rozszerzenie pomiarów metali ciężkich i WWA w pyle PM10 do 15 stanowisk pomiarowych w województwie (w celu wypełnienia wymagań dyrektywy 2004/107/WE). Ponadto na 1 stanowisku pomiaru tła miejskiego (w Śródmieściu Łodzi) będą prowadzone pomiary zawartości WWA o rozszerzonym zakresie oznaczeń (benzo(k)fluoranten, indeno(1,2,3...)piren, dibenzo(a,h)antracen).
5. Badania chemizmu opadów atmosferycznych na 2 stanowiskach (w Sulejowie oraz w Piotrkowie Trybunalskim)

2. Badania stanu czystości wód powierzchniowych

Program badań wód powierzchniowych obejmuje:

- a) Badania jakości wód powierzchniowych w punktach pomiarowo-kontrolnych, usytuowanych w zlewniach rzek województwa łódzkiego
- b) Monitoring wód sztucznie zmienionych w tym zbiorników zaporowych (zb. Sulejowski, zb. Jeziorsko, zbiorniki Węglanka-Miedzna, Cieszanowice łącznie z dopływami i odpływami).

Liczba punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu wód powierzchniowych w perspektywie czasowej Wojewódzkiego Programu Monitoringu Środowiska w poszczególnych latach wynosi:

	<i>rzeki</i>	<i>zbiorniki</i>	<i>RAZEM</i>
rok 2010 -	66	+ 7	= 73
rok 2011 -	55	+ 7	= 62
rok 2012 -	52	+ 5	= 57

W perspektywie lat 2013 – 2015 przewiduje się utrzymanie gęstości sieci z lat 2010 – 2012.

3. Badania stanu czystości wód podziemnych

Badania stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych przeprowadzane zostaną w **165** studniach w cyklu 3 – letnim obejmując w kolejnych latach badań (2010 – 2012) , studnie reprezentujące główne poziomy wodonośne, eksploatowane na potrzeby wodociągowe lub lokalne zapotrzebowanie ludności leżące w granicach zasięgu kolejnych jednolitych części wód podziemnych leżących w granicach administracyjnych województwa łódzkiego.

4. Monitoring stanu środowiska na obszarach przebiegu autostrad i dróg szybkiego ruchu

Ze względu na planowany w okresie obowiązywania niniejszego Wojewódzkiego Programu Monitoringu Środowiska gwałtowny rozwój infrastruktury drogowej, w tym autostrad i dróg szybkiego ruchu planuje się objąć monitoringiem stanu środowiska obszary w rejonach przebiegu trasy A-1 i A2 oraz S-8 i S-14 w zakresie jakości wód powierzchniowych w rejonach realizacji węzłów drogowych (odwodnienia) oraz w zakresie jakości powietrza (SO₂ i NO₂ - metoda pasywna).

5. Badania hałasu

Badania poziomu hałasu w celu oceny stanu akustycznego środowiska, szczególnie na obszarach nie objętych obowiązkiem sporządzania map akustycznych.

6. Monitoring pól elektromagnetycznych

W programie monitoringu pól elektromagnetycznych przewiduje się badania na 3 kategoriach terenów: w miastach powyżej 50 tys. mieszkańców, w miastach poniżej 50 tys. mieszkańców oraz na terenach wiejskich. W sumie w 45 punktach pomiarowych.

Przewiduje się utrzymanie gęstości sieci pomiarowej PEM w okresie obowiązywania WPMŚ.

Informacje wytworzone w ramach Wojewódzkiego Programu Monitoringu Środowiska w ramach poszczególnych komponentów środowiska dostarczą materiału statystycznego do realizacji cyklu opracowań tematycznych, aktualizacji strony internetowej WIOŚ a także kolejnego wydania raportu o stanie środowiska w województwie łódzkim.